

POSTANOWIENIE

Dnia 25 października 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Antoni Górski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Kwaśniewski

SSN Kazimierz Zawada

w sprawie z powództwa C Spółdzielni Mieszkaniowej "N. " przeciwko
Stowarzyszeniu Filmowców Polskich
o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 25 października 2012 r.,
zażalenia strony pozwanej na wyrok Sądu Apelacyjnego
z dnia 31 maja 2012 r.,

**oddala zażalenie i pozostawia rozstrzygnięcie
o kosztach postępowania zażaleniowego Sądowi Okręgowemu.**

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 31 maja 2012 r. uchylił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego z dnia 20 czerwca 2011 r. i sprawę przekazał temu Sądowi do ponownego rozpoznania, pozostawiając mu rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

W uzasadnieniu wskazał, że materialną podstawą roszczenia o ukształtowanie stosunku prawnego w zakresie sporów związanych z zawarciem umowy przewidzianej w art. 21¹ ust. 1 prawa autorskiego jest przede wszystkim art. 21¹ ust. 1 w zw. z art. 106 ust. 2 prawa autorskiego. Stwierdził, że źródłem obowiązku złożenia oświadczenia woli w rozumieniu art. 64 k.c. może być każde zdarzenie cywilnoprawne.

Zauważył ponadto, że w art. 106 ust. 2 prawa autorskiego nałożony został przez ustawodawcę na organizację zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi obowiązek kontraktowania, oznaczający powinność akceptacji, jeżeli nie sprzeciwiają się temu ważne powody, oferty zawarcia umowy licencyjnej.

Tym samym nie podzielił poglądu Sądu Okręgowego, który za podstawową przyczynę oddalenia powództwa o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli przyjął, że przepisy prawa autorskiego nie nakładają na pozwanego obowiązku zawarcia z powodem umowy o treści wskazanej w pozwie.

Przyjęcie, iż wskazane przepisy nie stanowią materialnoprawnej podstawy roszczenia dochodzonego pozwem skutkowało w ocenie Sądu Apelacyjnego, nierozpoznanie istoty sprawy i dlatego Sąd ten na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok, przekazując sprawę sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

W zażaleniu na powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego pozwany zarzucił naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. poprzez jego błędne zastosowanie; art. 21¹ ust. 2 ustawy o prawach autorskich w zw. z art. 106 ust. 2 poprzez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że przepisy te stanowią materialną podstawę roszczenia o ukształtowanie stosunku prawnego w zakresie sporów związanych z zawarciem

umowy przewidzianej art. 21¹ ust. 1 prawa autorskiego; art. 353¹ k.c., art. 31 ust. 2 zd. 2 Konstytucji RP oraz art. 17 ustawy o prawach autorskich w zw. z art. 21¹ ust. 1 ustawy poprzez ich niezastosowanie i przyjęcie mimo braku ustawowej podstawy, że organizacja zbiorowego zarządzania działająca na rzecz podmiotów uprawnionych z tytułu majątkowych praw autorskich do utworów audiowizualnych nie ma prawa samodzielnie, bez ingerencji sądu powszechnego, decydować o warunkach na jakich wyraża zezwolenie na korzystanie przez przedsiębiorców z reprezentowanych przez tę organizację praw.

W konkluzji wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na zażalenie powód wniósł o jego oddalenie i zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 394¹ § 1¹ k.p.c. - w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 233, poz. 1381), która weszła w życie z dniem 3 maja 2012 r., zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje także w razie uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu projektu nowelizacji wskazano, że instytucja uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji wraz z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania jest nadużywana, zaś obecny model postępowania cywilnego zakłada, że druga instancja stanowi instancję merytoryczną, w ramach której rozstrzygnięcie sprawy powinno nastąpić *ex novo* i zakończyć się wydaniem merytorycznego rozstrzygnięcia kończącego spór pomiędzy stronami.

Zgodnie z art. 386 § 4 k.p.c., poza wypadkami określonymi w § 2 i 3, sąd drugiej instancji może uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania tylko w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy zaniechał on zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (tak wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 1936 r., C 1839/36, Zb. Orz. 1936 poz. 315; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999 nr 1, poz. 22; z dnia 15 lipca 1998 r. II CKN 838/97, LEX nr 50750; z dnia 3 lutego 1999 r., III CKN 151/98, LEX nr 519260; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, OSP 2003 nr 3, poz. 36; z dnia 21 października 2005 r., III CK 161/05, LEX nr 178635.; z dnia 12 listopada 2007 r., I PK 140/07, OSNP 2009, nr 1-2, poz. 2).

W świetle tego orzecznictwa uznać należy, iż zakwestionowanie przez sąd odwoławczy poglądu prawnego sądu pierwszej instancji co do zasady prawnej rozpoznawanego roszczenia nie oznacza, że sąd ten nie rozpoznał istoty sprawy. Z reguły bowiem sprawa została przez ten sąd rozpoznana merytorycznie i rozstrzygnięta co do jej istoty, tyle tylko, że - w ocenie sądu odwoławczego - było to rozstrzygnięcie błędne. Dlatego też - wbrew przekonaniu Sądu Apelacyjnego – w niniejszej sprawie nie mamy do czynienia z sytuacją nierozpoznania istoty sprawy, która, stosownie do art. 386 § 4 k.p.c., uzasadnia w pierwszym rzędzie uchylenie wyroku sądu pierwszej instancji. Usprawiedliwiona była natomiast druga przyczyna, przewidziana w tym przepisie, wydania przez sąd odwoławczy orzeczenia kasatoryjnego, którą jest konieczność przeprowadzenia w całości postępowania dowodowego.

W niniejszej sprawie spór między stronami dotyczy tylko treści (warunków umowy), jaka ma być zawarta na podstawie art. 21¹ ust. 1 prawa autorskiego, a konkretnie wynagrodzenia należnego Stowarzyszeniu Filmowców Polskich. Nie budzi wątpliwości, że powództwo w niej zostało oddalone przez sąd pierwszej instancji jako bezzasadne, gdyż sąd ten uznał, że przepisy prawa autorskiego (w szczególności art. 106 ust. 2) nie nakładają na pozwanego obowiązku zawarcia z powodem umowy o treści wskazanej w pozwie. Poglądu tego nie podzielił Sąd Apelacyjny, wskazując, że materialną podstawą roszczenia o ukształtowanie

stosunku prawnego w zakresie sporów związanych z zawarciem umowy przewidzianej w art. 21¹ ust. 1 prawa autorskiego jest przede wszystkim art. 21¹ ust. 2 prawa autorskiego w zw. z art. 106 ust. 2. Prowadzi to do konieczności przeprowadzenia w całości postępowania dowodowego w odniesieniu do wysokości odpowiedniej stawki wynagrodzenia za korzystanie przez powódkę z prawa do reemisji utworów filmowych administrowanych przez stronę pozwaną, a tym samym uzasadniało z przyczyn procesowych uchylenie wyroku sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Zażalenie pozwanego, kwestionujące orzeczenie Sądu Apelacyjnego, skupia się na krytyce merytorycznej zasadności wydanego rozstrzygnięcia kasatoryjnego. Ocena prawidłowości stanowiska materialnoprawnego tego Sądu nie należy jednak do kompetencji Sądu Najwyższego realizowanej w postępowaniu zażaleniowym na podstawie art. 394 § 1¹ k.p.c., gdyż jest ona zarezerwowana wyłącznie do przeprowadzenia w ewentualnym postępowaniu kasacyjnym.

Z tych względów zażalenie jako bezzasadne podlegało oddaleniu (art. 394¹ §3 k.p.c. w zw. z art. 398¹⁴ k.p.c. w zw. z art. 108 § 2 k.p.c.).